

Dittrich

Ook hier de vraag hoe de regering deze wijze van informatievertrekking beoordeelt. Als de regering meent dat die goed is geweest, betekent dit dan dat de regering de Kamer in de toekomst opnieuw op zo'n manier zal informeren?

De commissie signaleert dat het ministerie van Algemene Zaken eerst een coördinerende rol op afstand vervulde bij vredesmissies, maar dat de posities van de meestbetrokken departementen in het begin van de jaren negentig veranderden. Zo raakte de minister-president inhoudelijk meer betrokken bij grote operaties.

In bevinding 23 komt de commissie tot pittige conclusies. De ministerraad wordt niet altijd volledig of onvoldoende tijdig geïnformeerd over alle belangrijke motieven voor deelname. Dat is een verwijzing naar de Cypruscasus. Is dit louter een verantwoordelijkheid van de vakminister of trekt de minister-president zich dit ook aan, gelet op het feit dat hij voorzitter van de ministerraad is en de agenda van de ministerraadsvergaderingen opstelt? Deze vraag geldt eens te meer, waar de commissie-Bakker constateert dat de ministerraad soms pas achteraf wordt geïnformeerd over een besluit tot deelname. Een voorbeeld is het aanbod aan de VN van een logistieke eenheid voor de safe areas.

Bij het informeren van de ministerraad over het aanstaande aanbod van het luchtmobiele bataljon aan de VN ten behoeve van Unprofor blijkt in een later stadium, dat het de meeste leden van de ministerraad niet duidelijk is wanneer zij hiermee hebben ingestemd. In het Nederlandse staatsrecht is de minister-president de eerstverantwoordelijke bewindspersoon voor de coördinatie van het algemeen regeringsbeleid en het bevorderen van de eenheid daarvan. Die verantwoordelijkheid blijkt met name bij de voorbereiding en vorming van het regeringsbeleid in de ministerraad en de onderraden.

Kan de minister-president aangeven hoe hij de gang van zaken beoordeelt, die ik zojuist aan de hand van bevinding 23 van de commissie beschreven heb? In het kader van lering trekken uit de lessen van het verleden vraag ik de minister-president of hij in de toekomst zich in zijn coördinerende rol actiever op zal stellen.

In de schriftelijke beantwoording lees ik dat de minister-president een eigen afweging maakt op basis van alle informatie die hem wordt aangereikt. Wordt die informatie altijd tijdig door de vakministers aan de minister-president aangereikt? Pas als dat het geval is, kan de minister-president zijn coördinerende rol goed waarmaken. Graag een reactie daarop.

Tot slot ook een woord over de transparante besluitvorming. De commissie-Bakker heeft geconstateerd dat ministers informele contacten hebben met Kamerleden, waarbij ook relevante informatie wordt uitgewisseld waar andere Kamerleden niet achterkomen. De commissie-Bakker zegt dat dit een transparante besluitvorming belemmert. Zeker indachtig de vorige week met onder andere het Torentjesoverleg over Ethiopië en Eritrea zou ik toch graag willen, dat de regering ook op die kritiek van de commissie-Bakker ingaat.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 13.03 uur tot 13.50 uur geschorst.

Voorzitter: Van Nieuwenhoven

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, morgen na de middagpauze te stemmen over de moties die zijn voorgesteld bij het debat over de Staat van de Europese Unie. Dit schijnt noodzakelijk te zijn omdat enkele van de moties een relatie hebben met een dit weekend plaatsvindende bijeenkomst.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het verslag van het algemeen overleg Toetsingskader basisonderwijs van de agenda af te voeren.

Ook stel ik voor, de spreektijden bij het debat over de uitzending naar Eritrea en Ethiopië volgens de gebruikelijke verdeling vast te stellen op respectievelijk 10 minuten, 7 minuten en 5 minuten.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Verhagen.

De heer **Verhagen** (CDA): Mevrouw de voorzitter! De fractie van het CDA wil naar aanleiding van een bericht in De Telegraaf van hedenochtend de minister-president om opheldering vragen over de vraag of minister Van Aartsen daadwerkelijk heeft gedreigd met aftreden, tenzij de minister-president zijn uitlatingen van vrijdag jongstleden zou herroepen, dan wel zijn excuses zou aanbieden. Voorts willen wij vernemen of de minister-president zijn excuses heeft aangeboden. Ook willen wij in de brief van de minister-president opheldering krijgen over de uitlatingen van minister Van Aartsen tijdens het algemeen overleg, waarin hij stelde dat de minister-president het met hem eens was. Ofwel, wat was het kabinetsbeleid in dezen? Voorts wil de CDA-fractie van de minister-president een reactie hebben op de kwalificatie van VVD-fractievoorzitter Dijkstal die het optreden van premier Kok als oncollegiaal kwalificeerde, alsmede op de wens van de heer Dijkstal dat de minister-president eigenlijk in het openbaar zijn excuses zou moeten maken.

De heer **Weisglas** (VVD): De CDA-fractie heeft uiteraard het recht om te vragen wat zij wil vragen, maar mij moet toch een procedurele opmerking van het hart. De heer Verhagen stelt nu een vraag – en ik neem aan dat die per brief aan de minister-president wordt voorgelegd – die slaat op uitlatingen, gedaan in een algemeen overleg dat, nota bene, in deze zaal is afgerond in de vorm van een VAO-debat en een stemming over een motie. Ik vind het merkwaardig om nu terug te komen op de inhoud van dat algemeen overleg.

De **voorzitter**: Ik heb de indruk dat dit alles is gebaseerd op een artikel in de krant van hedenochtend. U hebt gelijk dat het merkwaardig is, als het echt zou gaan over de inhoud

Voorzitter

van het algemeen overleg. Als het erom gaat te achterhalen waarop het krantenartikel is gebaseerd, dan denk ik dat het kan.

Mijnheer Verhagen, het lijkt mij goed als ik u zeg dat ik bereid ben het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

De heer **Verhagen** (CDA): De betrokkenen zijn in deze zaal aanwezig en hebben het inmiddels dus al gehoord, maar toch bedankt, voorzitter!

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Cloe.

De heer **De Cloe** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Om 14.00 uur begint een algemeen overleg over de JBZ-raad, die op 17 oktober a.s. bij elkaar komt. Het is niet uitgesloten dat dit overleg uitmondt in een verzoek om het verslag ervan morgen op de Kameragenda te zetten. Dat is het laatste moment waarop er nog plenair over zou kunnen worden gesproken. Op dit moment is dat allemaal nog niet zeker, maar ik wil het desalniettemin toch graag onder de aandacht brengen, zodat er wellicht rekening mee kan worden gehouden.

De **voorzitter**: Naar ik begrijp, vergadert de JBZ-raad komende dinsdag. De vraag om een verslag van een AO op de Kameragenda te plaatsen, komt meestal voort uit de wens om over een onderwerp een uitspraak van de Kamer te vragen. Zo nodig zal ik een nader voorstel op dit punt doen, maar iedereen moet dan wel goed weten dat het zo moet worden ingericht dat eventuele stemmingen morgen na de middagpauze kunnen plaatsvinden. Anders moet er later nog weer over worden gestemd. Ik neem aan dat dit uw goedkeuring kan hebben.

De heer **De Cloe** (PvdA): U hebt het goed begrepen, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik zal hierover later een voorstel doen, gehoord de uitkomst van het algemeen overleg van hedenmiddag.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het rapport van de tijdelijke commissie besluitvorming uitzendingen (26454) (debat met de regering).

De beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **Van der Knaap** (CDA): Mevrouw de voorzitter! Vorige week heeft het overleg met de commissie-Bakker zelf plaatsgevonden. Kernpunt van het debat betrof de aanbevelingen 11, 12 en 13 van de commissie. Deze aanbevelingen gaan over het moment dat de Kamer, in geval van eventuele deelname aan VN-operaties, door het kabinet moet worden geïnformeerd. De commissie is van mening dat de Kamer bij eventuele militaire deelname aan een VN-vredesoperatie moet worden geïnformeerd voorafgaande aan het doen van een informeel bod aan de VN. Dit geeft de Kamer de mogelijkheid haar verantwoordelijkheid, conform het gewijzigde artikel 100 van de Grondwet, te beleven.

In het debat met de commissie is een langdurig staatsrechtelijk debat ontstaan over de reikwijdte van dit artikel 100. Naar de overtuiging van het CDA is het nieuwe artikel mede bedoeld om de Kamer tijdig te informeren. Het CDA deelt de visie van de commissie dat de Kamer sinds de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 100 niet meer een "louter controlerende rol heeft, maar mede verantwoordelijk is geworden voor de uitzending van militairen". Gezien in het licht van deze medeverantwoordelijkheid is het van cruciaal belang dat de Kamer in haar afwegingen tijdig beschikt over de juiste informatie. Dit betreft dan zowel het moment waarop de Kamer wordt geïnformeerd, als het verkrijgen van een helder inzicht in de overwegingen die aan eventuele deelname ten grondslag liggen. Vastgesteld kan worden in het debat dat de coalitiepartijen in de wijziging van het artikel meer een bevestiging zien, dat de Kamer al dan niet moet instemmen met de uitzending. Het is volgens hen aan het kabinet de voorbereidingen tot mogelijke deelname aan een VN-operatie te treffen; het is ook aan het kabinet het moment te bepalen wanneer de

Kamer zal of kan worden geïnformeerd.

Gevolg van deze opvatting van met name de coalitiepartijen is dat al weken in de media van gedachten wordt gewisseld over de mogelijke uitzending van Nederlandse militairen naar het grensgebied van Eritrea en Ethiopië om deel te nemen aan de VN-operatie UNMEE. Gesprekken met de ministers van defensie van de VS en Canada, alsmede met de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, vinden zo goed als in het openbaar plaats. Het gevolg is dan ook dat de media over de mogelijke uitzending van Nederlandse militairen beter zijn geïnformeerd dan de Kamerleden. Een poging van het CDA om hier verandering in aan te brengen, door middel van een verzoek om met het kabinet over de mogelijke uitzending van gedachten te wisselen, werd door een meerderheid in de Kamer geblokkeerd. Waarom wilde het CDA op dat moment inlichtingen? Het was het moment waarop de VN kennelijk, naar wat wij begrepen hebben uit de media, werd meegedeeld dat Nederland de princepebereidheid had om mee te werken. Het was dan ook het moment waarop de regering kennelijk wist welke eenheden zij ter beschikking wilde stellen. Een tijdstip waarvan de regering nu overigens in de antwoorden suggereert dat dát het moment van inlichten van de Kamer zou kunnen zijn; ik kom hier dadelijk op terug. Het CDA was dus ongerust over de opzet en het mandaat van de operatie, en wilde op dat moment aangeven welke condities het essentieel achtte voor deelname. Commissievoorzitter Bakker heeft in het debat zo treffend gezegd: "de Kamer moet het willen weten", als het kabinet het voornemen tegenover een organisatie kenbaar maakt.

Zoals gezegd, dat debat werd niet toegestaan. Echter, het kabinet zag zelf ook niet, gelet op de wel zeer summiere brief van de minister-president aan de Kamer, de noodzaak om de Kamer over de mogelijke uitzending nader te informeren. Naar de mening van het CDA is het creëren van een zo groot mogelijk draagvlak door middel van een tijdige informatievoorziening door het kabinet en een gedachte-wisseling met de Tweede Kamer van belang. Door dit te negeren worden partijen genoodzaakt zich in de media te uiten. Het is toch een